

Filosofia medieval

Codi: 100309
Crèdits: 6

2024/2025

Titulació	Tipus	Curs
2500246 Filosofia	OB	2

Professor/a de contacte

Nom: Jaume Mensa Valls

Correu electrònic: jaume.mensa@uab.cat

Equip docent

Jaume Mensa Valls

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No n'hi ha.

Objectius

Filosofia medieval és una assignatura obligatòria del segon curs del grau de filosofia. Els objectius específics d'aquesta assignatura són:

- Aconseguir un bon coneixement dels principals autors, plantejaments i problemes filosòfics i científics de la filosofia medieval.
- Aprofundir en el coneixement dels dos autors més significatius de la filosofia medieval: Agustí d'Hipona i Tomàs d'Aquino.
- Aconseguir un coneixement general dels principals autors catalans medievals.
- Llegir, entendre i interpretar textos importants i representatius dels autors estudiats.
- Reflexionar sobre alguns problemes plantejats per la filosofia en aquesta època, sobre la seva incidència cultural, social i política, i sobre la seva transcendència històrica.
- Desenvolupar la pròpia capacitat crítica i autocrítica, «dialogant» amb els autors estudiats i «repensant» i actualitzant els problemes estudiats.

g. Relacionar transversalment els continguts de l'assignatura amb els d'altres assignatures de la titulació i amb altres aspectes culturals de l'Edat mitjana.

Competències

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Analitzar i sintetitzar els arguments centrals dels textos fonamentals de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per empreure estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Reconèixer i interpretar temes i problemes de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Situar les idees i els arguments filosòfics més representatius d'una època en el seu rerefons històric i relacionar els autors més rellevants de cada època en qualsevol de les disciplines filosòfiques.
- Utilitzar la simbologia i els procediments de les ciències formals en l'anàlisi i la construcció d'arguments.
- Utilitzar un pensament crític i independent a partir dels temes, els debats i els problemes que planteja la filosofia tant històricament com conceptualment.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
2. Argumentar sobre diversos temes i problemes filosòfics a propòsit d'obres diferents i avaluar els resultats
3. Construir arguments filosòfics amb rigor.
4. Demostrar una posició pròpia davant d'un problema o una controvèrsia de rellevància filosòfica, o en un treball de recerca filosòfica.
5. Discriminar els trets que defineixen el lloc d'un autor en el context d'una problemàtica i reorganitzar-los en un esquema coherent.
6. Distingir i esquematitzar el contingut fonamental d'un text filosòfic.
7. Documentar un tema filosòfic i contrastar-ne les fonts.
8. Elaborar un treball individual en el qual s'expliciti el pla de treball i la temporalització de les activitats.
9. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política, etc.
10. Establir una planificació per desenvolupar un treball sobre la matèria
11. Exposar els conceptes propis de la història de la filosofia
12. Expressar, tant oralment com per escrit, els temes i els problemes bàsics de la tradició filosòfica.
13. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
14. Indicar els principals temes de la història de la filosofia.
15. Indicar i discutir les principals característiques del pensament definitori d'una època, emmarcant-les en el context.
16. Llegir comprensivament textos filosòfics bàsics.
17. Llegir comprensivament textos filosòfics de la història de la filosofia.
18. Reconèixer, amb mirada experta, referents filosòfics del passat i del present i avaluar-ne la rellevància.
19. Relacionar diversos ordres que es poden descobrir entre les idees filosòfiques de diferents autors i moments històrics.
20. Resoldre problemes de manera autònoma.
21. Resumir els temes i els arguments exposats en un debat filosòfic clàssic.

22. Valorar com els estereotips i els rols de gènere incideixen en l'exercici professional.

Continguts

ANTECEDENTS: AGUSTÍ D'HIPONA I EL LLEGAT FILOSÒFIC ANTIC

Tema 1. La tradició acadèmica, neoplatònica i biblicopatrística

Tema 2. Agustí d'Hipona. Introducció

Tema 3. Agustí d'Hipona: Déu, la creació, l'ésser humà

Tema 4. Agustí d'Hipona: el coneixement

Tema 5. Agustí d'Hipona: El llenguatge, el temps, la moral, l'"augustinisme polític"

LA PATRÍSTICA MEDIEVAL

Tema 6. La darrera patristica llatina

Tema 7. La darrera patristica grega

EL DARRER NEOPLATONISME

Tema 8. L'escola neoplatònica d'Atenas

FILOSOFIA MUSULMANA

Tema 9. La filosofia musulmana*

FILOSOFIA JUEVA

Tema 10. La filosofia jueva*

FILOSOFIA BIZANTINA

Tema 11. La filosofia bizantina*

FILOSOFIA CRISTIANA DE L'ALTA EDAT MITJANA

Tema 12. La filosofia llatina a l'època d'esplendor dels monestirs (segles IX-XII). Hildegarda de Bingen*

L'ESCOLÀSTICA: FORMACIÓ I PLENITUD

Tema 13. El renaixement del segle XII. El «nou Aristòtil»

Tema 14. Tomàs d'Aquino (1225-1274) i el seu temps

Tema 15. Tomàs d'Aquino: La *Summa Theologiae* i l'existència de Déu

Tema 16. Tomàs d'Aquino i la metafísica aristotèlica

Tema 17. Tomàs d'Aquino: antropologia, moral*, política*

LA FILOSOFIA DESPRÉS DE LA SENTÈNCIA DE PARÍS DE 1277

Tema 18. La sentència de París del 1277 i les seves conseqüències. Joan Duns Escot (ca. 1266-1308)

Tema 19. La «via modernorum»: nominalisme i misticisme. Margarida Porete*

LA FILOSOFIA MEDIEVAL A CATALANA

Tema 20. La filosofia catalana fins a començaments del segle XIV

Tema 21. Escotistes i tomistes*

Tema 22. Vers l'Humanisme

* = Els temes marcats amb * seran objecte d'exposició per part dels estudiants. Cf. Avaluació.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Comentaris de textos	15	0,6	6, 7, 15, 16, 17
Exposicions teòriques dels principals conceptes	28,5	1,14	2, 5, 6, 7, 11, 14, 15, 19
Presentació del curs	1,5	0,06	9, 18
Tipus: Supervisades			
Lectura: "Confessions", X-XIII, d'Agustí d'Hipona	20	0,8	8, 10, 16, 17, 18, 20
Lectura: "De ente et essentia", Tomàs d'Aquino	20	0,8	5, 6, 7, 12, 16, 17, 18, 19
Tutories	15	0,6	8, 10, 12, 20, 21
Tipus: Autònomes			
Ampliació bibliogràfica	20	0,8	7
Estudi del contingut	15	0,6	6, 9, 16, 17, 18, 19, 21
Preparació de l'exposició en petit grup sobre les lectures obligatòries o algun tema del temari marcat amb *	5,5	0,22	6, 7, 12, 16, 17, 19

La docència combina exposicions generals de caràcter més teòric amb comentaris de textos especialment significatius. El professor seguirà el manual "Introducció a la filosofia medieval" (Manuals de la UAB,57), UAB, Servei de Publicacions, 2012, escrit per ell mateix expressament per a aquesta assignatura. Cal que l'estudiant prepari prèviament el tema que toca. L'explicació que farà el professor del tema pressuposa aquesta preparació. Cal que l'estudiant doni raó d'aquesta preparació en les seves intervencions a classe.

Per a un bon seguiment del curs és indispensable l'assistència constant a classe i la participació activa.

A més, l'estudiant haurà de fer unes lectures personals, també de textos importants.

Utilitzarem el Campus Virtual per compartir els materials. En canvi, si l'estudiant es volgués posar en contacte amb el professor, cal que ho faci per mitjà del correu electrònic (i no amb la missatgeria del Campus Virtual).

Les tutories seran dedicades bàsicament a preparar el treball i les lectures obligatòries, i a desfer eventuais dubtes.

Per tal que l'estudiant pugui programar bé el curs, el primer dia de classe el professor penjarà al Campus Virtual un calendari amb totes les dates importants (exàmens, lliurament de treballs, etc.).

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen 1	35	1,5	0,06	2, 3, 6, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21
Examen 2	35	1,5	0,06	2, 3, 6, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21
Exposició en petit grup.	20	4,5	0,18	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 21, 22
Participació i activitats de classe.	10	2	0,08	2, 8, 9, 11, 12, 13, 16

AVALUACIÓ ÚNICA

L'avaluació única serà una prova escrita que constarà de tres parts:

- Preguntes de caràcter teòric sobre el continguts (35 %);
- Comentari de textos (35 %);
- Preguntes (continguts) i activitats de relació, comentari i argumentació sobre les lectures obligatòries (30 %).

Per aprovar l'examen cal que la suma sigui com a mínim del 50 % del total i que la nota de cada part sigui com a mínim del 40 %)

Recuperació

Només serà possible presentar-se a la recuperació si l'estudiant ha obtingut com a mínim un 3,5 en la prova d'avaluació única.

Les característiques de la prova de recuperació són les mateixes que les de l'examen d'avaluació única. Encara que hagi aprovat una o dues parts de la prova d'avaluació única, haurà de fer l'examen sencer.

AVALUACIÓ CONTINUADA

L'avaluació continuada pressuposa l'assistència a classe i el seguiment constant del curs. Per aprovar el curs cal: a) que la nota de cada examen sigui com a mínim un 4; b) que la mitjana de les diverses activitats sumi com a mínim un 5. Si un/a alumne/a no compleix aquestes dues condicions, caldrà que es presenti a la reavaluació de l'examen o dels exàmens que impedeixen l'assoliment de l'aprovat. L'exposició no és objecte de reavaluació, encara que estigui suspesa. Per poder presentar-se a la reavaluació dels exàmens, cal que l'alumne hagi fet l'examen quan tocava.

L'examen de reavaluació serà de característiques semblants als exàmens fets durant el curs (cf. *infra*) i tindrà dues parts, una per a la matèria de cada examen parcial. L'alumne/a només haurà de fer la part suspesa o que li impedeix d'aprovar el curs.

Hom qualificarà amb No avaluable l'alumne/a que només hagi fet activitats d'avaluació per un valor igual o inferior al 30 %.

No hi ha segona convocatòria

El professor assignarà un dia, hora i lloc de revisió d'examen un cop hagi avaluat les activitats del curs. Els/Les estudiants que han de fer la reavaluació tindran un dia específic de revisió un cop hagin fet l'esmentada activitat de reavaluació.

Observacions sobre les activitats d'avaluació

Exàmens. L'alumne/a farà dos exàmens parcials. Cada examen pot constar de dues parts: preguntes de teoria i comentari d'un fragment. A més dels continguts teòrics de la matèria, l'estudiant haurà de donar raó de les lectures obligatòries. En les preguntes de teoria caldrà donar raó del contingut dels temes, de la bibliografia bàsica sobre aquell tema. És important complementar els apunts del professor amb, com a mínim, un manual. Si l'alumne/a no ha pogut fer algun dels exàmens, l'ha suspès o la mitja de les activitats d'avaluació del curs no arriba a 5, caldrà que es presenti a la reavaluació.

Lectures obligatòries. L'alumne/a farà dues lectures obligatòries: Agustí, *Confessions*, X-XIII; i Tomas d'Aquino, *De ente et essentia*. Totes dues són matèria d'examen.

Presentació. Els estudiants, en grup de dues o tres persones, faran una exposició d'uns 30' sobre un punt de programa (*) o sobre un apartat de les lectures obligatòries. En prepararan un document per compartir al Campus Virtual.

Participació a classe. El professor valorarà especialment que els/les alumnes participin activament. Preparar a casa les classes, ampliar continguts, fer aportacions, etc. són activitats que, a part del valor que tenen en l'avaluació del curs, poden ajudar a arrodonir la nota.

Examen de recuperació

L'examen de recuperació consistirà en una prova que combinarà preguntes de teoria i comentari de text.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que se li pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Bibliografia

Manual:

Jaume Mensa i Valls, *Introducció a la filosofia medieval* (Manuals de la UAB, 57), Bellaterra, Servei de Publicacions, 2012, 280 pàgs. (edició en paper i ebook). L'estudiant trobarà la bibliografia específica per a cada tema en aquest manual. (<https://elibro.net/es/lc/uab/titulos/114160>)

Per ampliar:

K. Flasch, *El pensament filosòfic a l'Edat Mitjana*. D'Agustí a Maquiavel, Santa Coloma de Queralt, Edèndum, 2006.

A. de Libera, *La filosofia medieval*, València, 2006.

Andrés Martínez Lorca, *La filosofía medieval. De Al-Farabi a Ockham* (Descubrir la Filosofía, 18), Madrid, El País, 2015.

Giannina Burlando, F. Bertelloni (eds.), *La filosofía medieval*, Madrid, Trotta, CSIC, 2002;

Henrik Lagerlund (ed.), *Encyclopedia of Medieval Philosophy* (ebook), Dordrecht, Springer, 2011;

Michela Pereira, *La filosofía nel Medioevo. Secoli VI-VX*, Roma, Carocci, 2008;

A.S. McGrade (ed.), *The Cambridge Companion to Medieval Philosophy* (ebook), Cambridge, University Press, 2006;

Agustí, *Confessions*, X-XIII, ed. M. Dolç, Barcelona, Proa, 2007;

Tomàs d'Aquino, *Antologia metafísica* (Textos filosòfics, 56), Barcelona, Edicions 62, 1991.

Programari

Durant el curs treballarem amb documents en format .doc, .docx, .pdf i .ppt.

Si calgués fer sessions online, utilitzarem els programes Teams i Meet.

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt